Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

18 юли 2013 година*

„Гражданство на Съюза — Членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС — Право на свободно движение и на пребиваване — Помощ за обучение, отпускана на гражданите на държава членка, които следват курс на обучение в друга държава членка — Задължение за местопребиваване в държавата членка по произход в продължение на най-малко три години преди началото на следването“

По съединени дела C-523/11 и C-585/11

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание на член 267 ДФЕС от Verwaltungsgericht Hannover (Германия) и от Verwaltungsgericht Karlsruhe (Германия) с актове съответно от 5 октомври и от 16 ноември 2011 г., постъпили в Съда на 13 октомври и на 24 ноември 2011 г., в рамките на производство по дело

Laurence Prinz

срещу

Region Hannover (C-523/11),

и

Philipp Seeberger

срещу

Studentenwerk Heidelberg(C-585/11),

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н M. Ilešič, председател на състав, г-н K. Lenaerts, заместник председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия от трети състав, г-н E. Jarašiūnas, г-н A. Ó Caoimh (докладчик) и г-н C. G. Fernlund, съдии,

генерален адвокат: г-жа E. Sharpston,

секретар: г-жа A. Impellizzeri, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 29 ноември 2012 г.,

* Език на производството: немски.

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Seeberger, от г-н M. Y. Popper, Rechtsanwalt,

— за германското правителство, от г-н T. Henze и от г-н J. Möller, в качеството на представители,

— за датското правителство, от г-жа V. Pasternak Jørgensen и г-н C. Thorning, в качеството на представители,

— за гръцкото правителство, от г-жа G. Papagianni, в качеството на представител,

— за нидерландското правителство, от г-жа B. Koopman и г-жа C. Wissels, в качеството на представители,

— за австрийското правителство, от г-жа C. Pesendorfer и г-н G. Eberhard, в качеството на представители,

— за финландското правителство, от г-жа M. Pere и г-н J. Leppo, в качеството на представители,

— за шведското правителство, от г-жа A. Falk, г-жа C. Stege и г-жа U. Persson, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от г-жа S. Grünheid, както и от г-н Д. Русанов и г-н V. Kreuschitz, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 21 февруари 2013 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС.

2 Тези запитвания са отправени в рамките на спорове между страни, по първото дело — г-жа Prinz, германска гражданка, и Region Hannover (Област Хановер, Служба за изплащане на помощите за обучение) и по второто дело — г-н Seeberger, германски гражданин, и Studentenwerk Heidelberg, Amt für Ausbildungsförderung (Студентска администрация, Хайделберг — Отдел „Помощи за обучение в чужбина“, наричана по-нататък „Studentenwerk“), във връзка с правото да се получава помощ за обучение при следване на курс на обучение в учебни заведения в други държави членки, а не във Федерална република Германия.

Правна уредба

3 Озаглавен „Обучение в чужбина“, член 5 от Федералния закон за индивидуалното насърчаване на обучението (Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung (Bundesausbildungsförderungsgesetz), изменен от 1 януари 2008 г. с двадесет и втория закон за изменение на Федералния закон за индивидуалното насърчаване на обучението (BGB1. I, стр. 3254, наричан по-нататък „BAföG“), гласи:

„1. По смисъла на настоящия закон постоянното местопребиваване е мястото, където се намира, не само временно, центърът на житейските взаимоотношения на заинтересованото лице, без да се изисква то да възнамерява трайно да се установи там; мястото, в което определено лице пребивава само с образователна цел, не може да се приеме за негово постоянно местопребиваване.

2. Учащите с постоянно местопребиваване на германска територия, които следват курс на обучение в учебно заведение в чужбина, имат право на помощ за обучение, ако:

[…]

3) учащият започва или продължава обучението си в учебно заведение в държава — членка на Европейския съюз, или в Швейцария.

[…]“.

4 Съгласно член 6 от BAföG, озаглавен „Помощ за обучението на германски граждани в чужбина“, постоянно пребиваващи в чужда държава германски граждани, които посещават там учебно заведение или които посещават разположено в съседна държава учебно заведение от това свое място на пребиваване, могат да получават помощ за обучение, когато това е обосновано с оглед на особените обстоятелства на конкретния случай.

5 Член 16 от BAföG, озаглавен „Срок, през който се изплаща помощта за обучение в чужбина“, гласи следното:

„1. При обучение в чужбина по смисъла на член 5, параграф 2, точка 1 или член 5, параграф 5 помощта за обучение се изплаща за максимален срок от една година […].

[…]

3. В случаите по член 5, параграф 2, точки 2 и 3 помощта за обучение се изплаща без оглед на ограничението във времето, предвидено в параграфи 1 и 2; в случаите по член 5, параграф 2, точка 3 обаче помощта се изплаща в продължение на повече от една година само ако към началото на престоя си в чужбина след 31 декември 2007 г. учащият е пребивавал постоянно в Германия в продължение на най-малко три предходни години“.

Обстоятелствата, предхождащи споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Дело C-523/11

6 Г-жа Prinz е родена през 1991 г. в Германия и пребивава със семейството си в продължение на десет години в Тунис, където баща ѝ работи за немско предприятие. След завръщането си в Германия през м. януари 2007 г. заинтересованото лице завършва средното си образование във

Франкфурт (Германия), където през м. юни 2009 г. полага и държавния зрелостен изпит („Abitur“). На 1 септември 2009 г. г-жа Prinz започва следването си в университета „Еразъм“ в Ротердам (Нидерландия).

7 В отговор на подадената на 18 август 2009 г. от г-жа Prinz молба за предоставяне на помощ за обучение за академичната 2009/2010 г., с решение от 30 април 2010 г. Region Hannover ѝ предоставя такава помощ за периода от м. септември 2009 г. до м. август 2010 г.

8 За разлика от това подадената от г-жа Prinz молба за предоставяне на помощ за обучение за академичната 2010/2011 г. е отхвърлена с решение от 4 май 2010 г., с мотива че тъй като не изпълнява установеното в BaföG изискване за пребиваване, като заинтересовано лице тя не може да иска да ѝ бъде предоставена помощ за обучение за неограничен срок, предвид обстоятелството че съгласно член 16, параграф 3 от този закон правата ѝ са ограничени до една година.

9 Г-жа Prinz оспорва това решение с жалба от 1 юни 2010 г. Тя твърди, че изпълнява посоченото изискване, тъй като е живяла в Германия от м. септември 1993 г. до м. април 1994 г. и от м. януари 2007 г. до м. август 2009 г., или в продължение на три години и четири месеца. Тя също така подчертава, че установеното в BAföG изискване за пребиваване противоречи на член 21 ДФЕС и посочва връзките, които поддържа със съответната държава членка, като изтъква, че тя е родена там, че е германска гражданка, че е напуснала тази държава членка единствено поради преместването на работното място на баща ѝ, както и че винаги е поддържала връзка с родината си. Според г-жа Prinz, ако тя пребивава в тази държава в продължение на още четири месеца, тази връзка не би могла да бъде значително подсилена.

10 Според Region Hannover предвиденото в член 16, параграф 3 от BaföG изискване за минимална продължителност на местопребиваването от най-малко три години се отнася по необходимост за три последователни години. Посочва се, че този закон по никакъв начин не нарушава правото на Съюза в областта на правото на свободно движение и на пребиваване, доколкото правото на Съюза не налага на държавите членки задължението да заплащат без ограничения определени помощи на собствените си граждани.

11 Запитващата юрисдикция иска да установи дали изискване за пребиваване, като разглежданото в главното дело, е в съответствие с правото на Съюза. Запитващата юрисдикция счита, че също както и изискването, приложимо преди влизането в сила на двадесет и втория закон за изменение на Федералния закон за индивидуалното насърчаване на обучението, а именно задължението за учащия да е посещавал учебно заведение в Германия в продължение на не по-малко от една година, разглежданото в главното производство изискване е в състояние да възпре гражданин на Съюза да започне обучението си в друга държава членка, доколкото след изтичането на една година този гражданин повече няма да може да получава помощ за обучение. Според същата юрисдикция, въпреки че за дадена държава членка може да бъде обосновано да отпуска помощи за обучение само на учащи, които са доказали определена степен на интеграция в обществото на тази държава членка, с критерия за непрекъснато пребиваване в Германия в продължение на три години преди началото на пребиваването в чужбина не може да се установи, че такава интеграция е налице.

12 При тези обстоятелства Verwaltungsgericht Hannover решава да спре производството по делото и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Налице ли е ограничение на предоставеното на гражданите с членове 20 [ДФЕС] и 21 ДФЕС право на свободно движение и на пребиваване, което ограничение не може да бъде обосновано съгласно [правото на Съюза], ако на постоянно пребиваваща в Германия германска гражданка, следваща курс на обучение в учебно заведение в държава — членка на Европейския съюз, се отпуска съгласно [BAföG] помощ за обучение само за една година с оглед на посещаването на

това чуждестранно учебно заведение, тъй като към началото на престоя си в чужбина тази германска гражданка не е пребивавала постоянно в Германия в продължение на най-малко три години?“.

Дело C-585/11

13 Г-н Seeberger е роден през 1983 г. в Германия, където живее до 1994 г. заедно с родителите си, които също са германски граждани. От 1989 г. до 1994 г. той посещава основно училище в Мюнхен (Германия), а след това и гимназия. От 1994 г. до м. декември 2005 г. заинтересованото лице живее заедно с родителите си в Майорка (Испания), където баща му работи като самостоятелно зает бизнес консултант.

14 През м. януари 2006 г. родителите на г-н Seeberger се установяват в Кьолн (Германия). Въпреки че е вписан в регистъра на населението в Мюнхен едва на 26 октомври 2009 г., г-н Seeberger твърди, че пребива постоянно в Германия от м. януари 2006 г.

15 През м. септември 2009 г. г-н Seeberger започва следването си по икономика в Балеарския университет, Палма де Майорка (Испания), и подава до Studentenwerk молба за отпускане на помощ за това обучение.

16 Studentenwerk отхвърля тази молба, като посочва, че тъй като заинтересованото лице не изпълнява предвиденото в член 16, параграф 3 от BAföG изискване за пребиваване, се препятства възможността да получава помощта по член 5, параграф 2, първо изречение, точка 3 от този закон.

17 Като се позовава на правата си на свободно движение, с които разполага като гражданин на Съюза, г-н Seeberger обжалва това решение по административен ред, като с решение от 14 юни 2010 г. Studentenwerk отхвърля жалбата му.

18 В подадената до Verwaltungsgericht Karlsruhe жалба г-н Seeberger изтъква, че предвиденото в член 16, параграф 3 от BAföG изискване за пребиваване би могло да ограничи правото му на свободно движение, тъй като го задължава или да се откаже от мястото на постоянното си пребиваване в друга държава членка, или своевременно отново да премести мястото на постоянното си пребиваване в Германия, тъй като в противен случай би рискувал да не му бъде отпусната помощ за обучение при следването му в Испания. Във връзка с това той подчертава, че правото му да бъде приет да следва висше образование се признава единствено в Испания и че иска да завърши цялото си следване в тази държава.

19 Според Studentenwerk, доколкото предвиденото в BAföG задължение за пребиваване се прилага в еднаква степен спрямо всички граждани на държавата, то може да се прилага и спрямо ползващите се от правото на свободно движение граждани на Съюза от други държави членки. С това задължение единствено се конкретизирал легитимният интерес на отпускащата социални помощи държава членка да запази помощите, изплащани от финансирани от данъци публични фондове, за онези категории лица, които могат да обосноват наличието на минимално необходима връзка с предоставящата помощите държава членка.

20 В акта за преюдициално запитване Verwaltungsgericht Karlsruhe посочва, че разглежданото в главното производство изискване за пребиваване не се прилага при отпускането на помощи за обучение в Германия. Verwaltungsgericht Karlsruhe отбелязва, че поради предизвикваните неудобства от личен характер, допълнителните разходи и евентуалните закъснения, подобно изискване би могло да е в състояние да възпре граждани на Съюза да напуснат Германия, за да следват курс на обучение в друга държава членка. Тази юрисдикция има съмнения дали е обосновано да се поставя изискване, съгласно което търсещият помощ трябва да е установил

своето място на пребиваване в Германия най-малко три години преди началото на курса на обучение; националната юрисдикция иска също така да установи дали в настоящото дело не следва да се признае, че е налице известна степен на интеграция с обществото на тази държава членка, каквото изискване тя може обосновано да поставя, поради факта че жалбоподателят, германски гражданин, е отгледан от родителите си в Германия и е учил там до шести клас, като на 12-годишна възраст се премества със семейството си в Майорка, Испания, тъй като баща му е упражнил правата си по членове 45 ДФЕС и 49 ДФЕС. Според същата юрисдикция по начало изглежда, че с помощта на критерий, който се основава единствено на определена дата и на срока от три години преди началото на курса на обучението в чужбина, е възможно единствено в ограничена степен да се докаже наличие на изискваната интеграция.

21 При тези обстоятелства Verwaltungsgericht Karlsruhe решава да спре производството по делото и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Допуска ли правото на Съюза национална правна уредба, която изключва предоставянето на помощ за обучение при следване на курс на обучение в друга държава членка само поради факта че при започване на курса на обучение учащият, който е упражнил правото на свободно движение, не е пребивавал постоянно в своята държава членка по произход най-малко три години?“.

По преюдициалните въпроси

22 С тези въпроси, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващите юрисдикции искат по същество да установят дали членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС трябва да бъдат тълкувани в смисъл, че не допускат съществуването на уредба в държава членка, която подчинява предоставянето, за срок от повече от една година, на помощ за обучение при следване на курс на обучение в друга държава членка и която поставя едно-единствено изискване, каквото е предвиденото в член 16, параграф 3 от BAföG — че търсещият такава помощ трябва да е имал място на постоянно пребиваване по смисъла на този закон на територията на тази държава членка в продължение на най-малко три години преди началото на посочения курс на обучение.

23 Преди всичко следва да се припомни, че в качеството си на германски граждани г-жа Prinz и г-н Seeberger се ползват на основание член 20 параграф 1 ДФЕС от статута на граждани на Съюза и следователно могат да се позовават, при необходимост включително и срещу своята държава членка по произход, на предоставените им по силата на този статут права (вж. Решение от 26 октомври 2006 г. по дело Tas-Hagen и Tas, C-192/05, Recueil, стр. I-10451, точка 19 и Решение от 23 октомври 2007 г. по дело Morgan и Bucher, C-11/06 и C-12/06, Recueil, стр. I-9161, точка 22).

24 Както Съдът многократно е постановявал, статутът на гражданин на Съюза е създаден, за да бъде основният статут на гражданите на държавите членки, позволяващ на тези от тях, които са в еднакво положение, да получават в приложното поле ratione materiae на Договора за функционирането на ЕС еднакво правно третиране, независимо от тяхното гражданство и без да се засягат изрично предвидените в това отношение изключения (Решение от 20 септември 2001 г. по дело Grzelczyk, C-184/99, Recueil, стр. I-6193, точка 31; Решение от 11 юли 2002 г. по дело D'Hoop, C-224/98, Recueil, стр. I-6191, точка 28 и Решение от 21 февруари 2013 г. по дело N., C-46/12, точка 27).

25 Сред положенията, попадащи в приложното поле на правото на Съюза, се числят тези, свързани с упражняването на основните свободи, гарантирани от Договора, и по-специално свързаните с правото на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки, предвидено

в член 21 ДФЕС (Решение по дело Tas-Hagen и Tas, посочено по-горе, точка 22; Решение от 11 септември 2007 г. по дело Schwarz и Gootjes-Schwarz, C-76/05, Сборник, стр. I-6849, точка 87 и цитираната съдебна практика и Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 23).

26 В това отношение следва да се уточни, както отбелязват германското правителство и Комисията, че ако по силата на член 165, параграф 1 ДФЕС държавите членки са компетентни по отношение на съдържанието на учебния процес и организацията на съответните си образователни системи, то тази компетентност трябва така или иначе да се упражнява, като се спазва правото на Съюза, и по-конкретно разпоредбите на Договора относно правото на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки, предвидени в член 21, параграф 1 ДФЕС (вж. Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 24 и цитираната съдебна практика).

27 Освен това следва да се отбележи, че национална правна уредба, с която някои граждани на съответната държава се поставят в по-неблагоприятно положение единствено поради обстоятелството че са упражнили правото си на свободно движение и пребиваване в друга държава членка, представлява ограничение на свободите, признати на всеки гражданин на Съюза с член 21, параграф 1 ДФЕС (вж. Решение от 18 юли 2006 г. по дело De Cuyper, C-406/04, Recueil, стр. I-6947, точка 39; Решение по дело Tas-Hagen и Tas, посочено по-горе, точка 31 и Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 25).

28 Действително, предвидените в Договора възможности във връзка с движението на гражданите на Съюза не могат да проявят пълното си действие, ако гражданин на държава членка е възпрян да се възползва от тях поради пречки, дължащи се на пребиваването му в друга държава членка, произтичащи от правна уредба в държавата му на произход, която го поставя в по-неблагоприятно положение поради самото обстоятелство, че се е възползвал от тези възможности (вж. в този смисъл Решение по дело D'Hoop, посочено по-горе, точка 31; Решение от 29 април 2004 г. по дело Pusa, C-224/02, Recueil, стр. I-5763, точка 19 и Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 26).

29 Това съображение е особено важно в областта на образованието предвид целите, преследвани с член 6, буква д) ДФЕС и член 165, параграф 2, второ тире ДФЕС, а именно насърчаване на мобилността на студенти и преподаватели (вж. Решение по дело D'Hoop, посочено по-горе, точка 32; Решение от 7 юли 2005 г. по дело Комисия/Австрия, C-147/03, Recueil, стр. I-5969, точка 44 и Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 27).

30 Следователно, след като държава членка предвижда система за предоставяне на помощи за обучение, която позволява на учащите да се ползват от такива помощи, когато следват курс на обучение в друга държава членка, първата държава членка трябва да следи за това правилата за предоставянето на тези помощи да не водят до неоправдано ограничение на предвиденото в член 21 ДФЕС право на движение и пребиваване на територията на държавите членки (вж. Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 28).

31 Следва да се констатира, че изискване за непрекъснато пребиваване в продължение на три години, каквото е предвиденото в член 16, параграф 3 от BAföG, независимо че се прилага без разграничение към германските граждани и към останалите граждани на Съюза, представлява ограничение на правото на свободно движение и пребиваване, от което се ползват на основание член 21 ДФЕС всички граждани на Съюза.

32 Подобно изискване е в състояние да възпре гражданите на съответната държава, каквито са жалбоподателите в главните производства, да упражнят правото си на свободно движение и пребиваване в друга държава членка, като се отчита какви последици за правото на помощ за образование може да има упражняването на тази свобода.

33 Съгласно постоянната съдебна практика уредба, която е в състояние да ограничи гарантирана от Договора свобода, може да бъде оправдана с оглед на разпоредбите от правото на Съюза единствено ако се основава на обективни съображения от общ интерес, които са различни от гражданството на заинтересованите лица, и ако е пропорционална на законната цел, преследвана от националното право (вж. Решение по дело De Cuyper, посочено по-горе, точка 40; Решение по дело Tas-Hagen и Tas, посочено по-горе, точка 33 и Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 33). От практиката на Съда е видно също така, че определена мярка е пропорционална, когато позволява да се осъществи преследваната цел и същевременно не надхвърля необходимото за постигането ѝ (Решение по дело De Cuyper, посочено по-горе, точка 42; Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 33 и Решение от 13 декември 2012 г. по дело Caves Krier Frères, C-379/11, точка 48 и цитираната съдебна практика).

34 В настоящите дела германското правителство изтъква, че в основата на BAföG са обективни съображения от общ интерес. Член 16, параграф 3 от този закон в действителност позволява да се гарантира, че помощта за обучение при следване на пълен курс на обучение в чужбина се изплаща единствено на учащите, които са доказали, че са интегрирани в достатъчна степен в германското общество. Така изискването за наличие на минимална степен на интеграция запазва целостта на националната система за помощи за обучение при следване на курс на обучение в чужбина, като предпазва предоставящата помощите държава от поемането на прекомерна икономическа тежест.

35 Следователно според германското правителство в хипотезата на следване на цялостен курс на обучение в чужбина е обосновано да бъдат финансово поддържани единствено учащите, които представят доказателство, че вследствие на интеграцията си в Германия са свързани в достатъчна степен с тази страна, като във всички случаи тези доказателства ще могат да бъдат представени от учащи, които са в състояние да изпълнят изискването за непрекъснато пребиваване в продължение на три години.

36 Във връзка с това следва да бъде припомнено, че Съдът действително признава, че за дадена държава членка може да е оправдано, че за да избегне положение, при което помощите, отпуснати за покриване на разходите за издръжка на учащите от други държави членки, могат да се окажат прекалено голям разход, който да се отрази на общото равнище на предоставяната от тази държава помощ, същата държава следва да отпуска такива помощи само на учащите, които са доказали, че в известна степен са се интегрирали в обществото на посочената държава, както и че ако съществува риск дадена държава членка да трябва да понесе подобен прекалено голям разход, принципно сходни съображения могат да се вземат предвид и при отпускането от тази държава на помощи за обучение на учащите, които желаят да следват курс на обучение в други държави членки (Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точки 43 и 44, както и цитираната съдебна практика).

37 Въпреки това съгласно постоянната съдебна практика изискваните от конкретната държава членка доказателства за твърдението, че е налице действителна връзка, дължаща се на интеграцията на съответното лице, не трябва да са с твърде ограничителен характер, така че неоснователно да се отдава по-голямо значение на дадено обстоятелство, което не разкрива по необходимост степента на действителна и ефективна обвързаност между търсещия съответната помощ и тази държава членка, като се изключват всички останали релевантни обстоятелства (вж. Решение по дело D'Hoop, посочено по-горе, точка 39; Решение от 21 юли 2011 г. по дело Stewart C-503/09, Сборник, стр. I-6497, точка 95 и Решение от 4 октомври 2012 г. по дело Комисия/Австрия C-75/11, точка 62).

38 Въпреки че наличието на известна степен на интеграция може да се счита за установено, ако е констатирано, че учащ пребивава за определено време в държавата членка, в която е подал заявление за получаване на помощ за обучение, при предвиждане на едно-единствено изискване

за пребиваване, като разглежданото в главното производство, възниква риск, както посочва генералният адвокат в точка 95 от представеното заключение, от получаването на разглежданата помощ да бъдат лишени учащи, които, въпреки че не са пребивавали в Германия непрекъснато в продължение на три години непосредствено преди началото на курса на обучението им в чужбина, все пак разполагат с достатъчно връзки, които ги свързват с германското общество. Такъв може да е случаят, когато учащият е гражданин на съответната държава и е учил в нея в продължение на значителен период от време или пък са налице други фактори, каквито са по-специално семейството на учащия, неговата работа, езиковите му умения и наличието на други социални или икономически връзки. Освен това други разпоредби от разглежданата в главното производство уредба сами по себе си позволяват да бъдат отчетени като релевантни и фактори, различни от местопребиваването на търсещия помощ, както за да се установи центърът на житейските взаимоотношения на заинтересованото лице, така и за да се определи дали са изпълнени изискванията за отпускане на съответната помощ, в случай че гражданите на съответната държава са установили своето местопребиваване в чужбина.

39 С оглед на гореизложеното националната юрисдикция е длъжна да извърши необходимата проверка, за да прецени дали заинтересованите лица са доказали наличието на достатъчно привръзки с германското общество, което е в състояние да разкрие тяхната интеграция в това общество.

40 От това следва, че единственото изискване за непрекъснато пребиваване в продължение на три години, каквото е разглежданото в главното дело, е с прекалено общ и ограничителен характер и надхвърля необходимото за постигане на преследваните цели и следователно не може да бъде считано за пропорционално.

41 С оглед на всички съображения по-горе на поставените въпроси трябва да се отговори, че членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС следва да се тълкуват в смисъл, че не допускат съществуването на уредба в държава членка, която подчинява предоставянето, за срок от повече от една година, на помощ за обучение при следване на курс на обучение в друга държава членка на едно-единствено изискване, каквото е предвиденото в член 16, параграф 3 от BAföG — че търсещият такава помощ трябва да е имал място на постоянно пребиваване по смисъла на този закон на територията на тази държава членка в продължение на най-малко три години преди началото на посочения курс на обучение.

По съдебните разноски

42 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС следва да се тълкуват в смисъл, че не допускат съществуването на уредба в държава членка, която подчинява предоставянето, за срок от повече от една година, на помощ за обучение при следване на курс на обучение в друга държава членка на едно-единствено изискване, каквото е предвиденото в член 16, параграф 3 от Федералния закон за индивидуалното насърчаване на обучението (Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung (Bundesausbildungsförderungsgesetz), изменен от 1 януари 2008 г. с двадесет и втория закон за изменение на Федералния закон за индивидуалното насърчаване на обучението — че

търсещият такава помощ трябва да е имал място на постоянно пребиваване по смисъла на този закон на територията на тази държава членка в продължение на най-малко три години преди началото на посочения курс на обучение.

Подписи